

elemzését a legszélsőbb határig viszi, nagyon megütközik, midőn egy parányi protoplazma a nagyító alatt bemutatja neki az életet legegyszerűbb formájában és érzeteti vele, hogy bármint formulázza annak folyamatait, az örök tényleges összeállítását el nem képzelheti. Az útazónak, vagy a vadásznak lelkében egy völgy a magas hegyességben csak festői látvány vagy sportját érdeklő tájrészlet, de sokkal több az gyakran a földtan művelőjének. Ez megfigyelve, hogy a melyen ül, a jégár környezte szikla, elmállás által fölületéből csak fél hüvelyknyit vesztett oly idő alatt, mely az emberi műveltség kezdetétől jóval távol esik, és azután megkísértvén fölfogni a lassú leöblítést, mely kivájta az egész völgyet, az időről és erőről oly gondolatokba mélyed, minőket az útas vagy vadász nem ismer; — gondolatokba, melyek szárnyalása ugyan nem méltó tárgyakhoz, de akkor érzi még inkább, hogy sekélyesek. midőn észreveszi a gnájsznak gyúrt rétegeit, melyek egy mérhetetlenül távolabb eső korról beszélnek, midőn jó messze a föld alatt félig olvadott állapotban voltak és újra egy, az előbbi régiségét roppantúl túlhaladó időről beszélnek, midőn alkatrészeik homok és iszap voltak egy hajdani tenger partjain. Nem is a kezdetleges népeknél, kik azt hitték, hogy az egek a hegycsúcsokon nyugszanak, és nem is az ő cosmogoniájuk modern örökösénél, kik azt hajtják, »hogy az egek Isten dicsőségét hirdetik«, nem ezeknél találjuk a világegyetemről a legmagasabb fogalmakat, vagy az annak szemlélete által keltett csodálat legnagyobb összegét. Inkább a csillagásznál találjuk, ki a Napot oly roppant anyagnak tekinti, hogy annak csak egyik föltjába földünk elmeríthető, a nélküli, hogy annak széleit érintené, és a ki minden tökéletesebb messzélátó segélyével még számos ilyen és néha jóval nagyobb napokat is láthat. — Mint eddig, úgy ezentúl is a magasabb képesség és mélyebb belátás inkább emelni fogja az érzést, semhogy lezállítaná. Most a leghatalmasabb és legműveltebb szellemnek sincs, sem elég tudó-

mánya, sem elég képessége arra, hogy gondolatban jelképezze a dolgok teljességét. A tudós el lévén foglalva a természet egyik vagy másik osztályával, rendszeren nem ismeri eléggé a többi osztályokat még annyira sem, hogy fölfoghassa jelenségeik kiterjedését és szövevényét; és ha fölteszszük is, hogy mindegyikről van megfelelő ismerete, mégis képtelen rólok mint egészről gondolkodni. A jövőben szélesebb és erősebb értelme segíteni fogja, hogy a természeti osztályok teljességéről némileg tudatot alakítson. Mondhatjuk, hogy éppen mint a fejletlen zenei tehetség, mely csupán egy egyszerű dallamot képes megbecsülni, nem foghatja föl a szimfóniának változatosan bonyolított passageait és harmóniáit, melyek a zeneköltő vagy a virtuóz lelkében egyesítve vannak oly egymásba foglalt zenei hatásokkal, minőket át nem érezhet a zeneileg művelten ember: úgy a jövőben a kifejtettebb értelmiségek a dolgok most csak a részletekben megfigyelhető folyását teljességében fogják megfigyelni oly érzés kíséretében, mely ép annyira túlhaladja a mostani művelt ember érzését, mint a mennyire ez túlhaladja a vademberét.

És ez az érzés valószínűen csak növekedni fog a tudományagnak azon elemzése által, mely egyrészt az agnosticizmusra viszi az embert s másrészt folyvást sarkalja, hogy gondoljon ki a nagy talányról valami megoldást. Így fog ez lenni különösen akkor, ha meggondolja, hogy magok a fogalmak, a kezdet és vég, az ok és cél, viszonylagos fogalmak az emberi gondolatnak, melyek hihetőleg nem is alkalmazhatók az emberi gondolatot túlhaladó végleges valóságra, és ha, bár gyanítja, hogy magyarázata a végleges valóságra alkalmazva, értelem nélküli szó, mégis kényszerítve érzi magát azt gondolni, hogy kell lennie egy magyarázatnak.

De a titkok közepett, melyek annál nagyobbak lesznek, mennél többet gondolkozunk róluk, fönmarad azon egyetlen bizonyosság, hogy mindig egy végtelen és örök erély van körülöttünk, melynek létét köszöni minden a világon.

TÁRSULATI ÜGYEK.

Fegyzőkönyvi kivonatok a társulat üléseiről.

X. VÁLASZTMÁNYI ÜLÉS.

1884, márczius 19-ikén.

Elnök: SZILY KÁLMÁN.

Titkár jelenti, hogy Hazslinszky Frigyes munkájának első része »A Magyar Birodalom Zuzmó-flórája« megjelent. — A választmány a munka megjelenését örömmel veszi.

Titkár előterjeszti a forgó tőke pénztári kimutatását február hónapban. — Tudomásul van.

Másodtitkár jelenti, hogy a múlt val.

ülés óta a könyvtárba következő ajándékok érkeztek: Hazslinszky Frigyes, Eine anti-jordanische Species, szerző ajándéka; — Dr. Telbisz Benedek, A Rajeczi hévforrás-víz elemzése, szerző ajándéka; — Dr. Tömösváry Ö., A kolumbácsi légy, szerző ajándéka; Dr. Horváth G., A rovarok dimorphismusáról, szerző ajándéka; Gothard Jenő, Egy új spektroszkóp, szerző ajándéka; Gothard Sándor, Adatok Jupiter és Mars bolygók physikájához, szerző ajándéka. — Köszönettel vétetnek.

Titkár jelenti, hogy J u h á s z N o r b e r t, tankerületi főigazgató Kassán, 100 (egyszáz) forinttal az örökítő tagok sorába lépett. — Örvedetes tudomásúl szolgál.

Titkár elszomorodással jelenti, hogy a múlt választmányi ülés óta 11 tagtársunk elhunytáról értesült; elhunytak: Apahi-

deanu Vazul, tanító B.-Komlóson; Bolváry Árpád, Szt.-Benedeken; Engerth Vilmos, műegyetemi tanár Budapesten; Gyurom Antal, lelkes Tapsonyban; Dr. Harmath Kálmán, orvos Tahi-Tóthfaluban; Menner Ede, hivatalnok Budapesten; Nagy Ferencz, m. főjegyző Szolnokon; Dr. Pillitz Vilmos, műegyetemi rk. tanár Budapesten; Szilágyi Ferencz, közjegyző Dárdán; Dr. Zoványi József, orvos Zilahon; Dr. Zsengellér Pál, orvos T.-Várkonyban. — Szomorú tudomásúl szolgál.

Kilépéseket bejelentették 10-en. — Tudomásúl van.

Az új tagokul ajánlottak nevei felolvastattak és mindannyian, számra 25-en megválasztattak; velők a tagok létszáma, a veszteségeket levonva, 5744-re emelkedett, kik között 135 alapító és 94 hölgy van.

IX. SZAKÜLÉS.

1884. márcz. 19-ikén.

Elnök: SZILY KÁLMÁN.

22. Dr. T ö r ö k A u r é l referáló előadást tartott »A betegségek uralmáról a Föld népei között«. Kifejezve a természet-tudományok hatását az ember művelődésére, rámutat az emberiségre a betegségekre vonatkozó babonáira, melyek a természet-tudományi ismeretek terjedésével mindinkább kivesznek és jelenleg csak a legműveletlenebb meg a vad népeknél uralkodnak. Ez után a betegségek tényezőiről emlékezett meg, melyeket külsőkre és belsőkre osztott. A külsők közül ez alkalom-

mal a geografiai viszonyokról és különösen a levegőről s ezzel kapcsolatban azon betegségről szóltott, mely az embert nagy magasságokban (4—5000 méter) éri, kifejtvén ennek okait, valamint azon jelenséget, hogy az indiánok, a kik ilyen magasságokban állandóan laknak, e betegségbe nem esnek, minthogy nagy mellkasuk és tüdejök térfogata segítségével a ritka levegőből is annyit vehetnek fel, a mennyi az életükre elegendő. Ez szép példája a körülményekhez való alkalmazkodásnak.

XI. RENDKÍVÜLI VÁLASZTMÁNYI ÜLÉS.

1884. márcz. 28-ikán.

Elnök: SZILY KÁLMÁN.

Titkár jelentést tesz a könyvkiadó bizottságnak az V-ik ciklus megindítása és a felveendő művek megállapítása tárgyában tartott tanácskozmányáról. — A bizottság, tekintve a Könyvkiadó Vállalat eddig elért eredményeit, ajánlja, hogy a Könyvkiadó Vállalat továbbra is fentartassék az V-ik ciklus ugyanazon módzatok mellett, t. i. 3 évi tartammal — indittassék meg mint azelőtt. A felveendő műveket illetőleg ajánlja a bizottság:

1. L ó c z y L a j o s-nak már a múlt ciklusban felemlített »*Khina és Népe*« című munkáját, mely majdnem teljesen készen van. Számos, a szerző vázlatai után készítenő eredeti meg más munkákból vett rajzok fogják illusztrálni és egy részletes térkép lesz hozzá mellékelve, melyet szerző maga szerkeszt. A munka terjedelme mintegy 70 ív.

2. Ajánlja a bizottság H e r m a n O t t ó-nak »*A magyar halászat könyve*« című munkáját, melyet a választmány kiadásra már elfogadott volt. Négy-öt színes táblán lesznek a jellemző halak; mintegy 10 nagy kép s számos kisebb rajz fogja feltüntetni a halászat különféle módjait és a magyar halász eszközeit. Terjedelme 25—30 ív.

3. Ajánlja a bizottság A. Guillemin »*Le monde physique*« című munkájából a »*Le magnétisme et l'électricité*« kötetét, számos illusztrációval. Terjedelme mintegy 60 ív. — Végre

4. Sir J. Lubbock »*Flowers and Insects*« ugyancsak már a mult ciklusban felemlített munkáját, melyhez azonban kiegészítő Függelék lesz csatolandó az újabb idevágó vizsgálatok összefoglalásával.

Elnök a bizottság ajánlatához megjegyzi, hogy az ajánlott munkák és mellék-

leteik, különösen a Herman Ottó képeinek a kiállítása előreláthatólag tetemes pénzbe fog kerülni, talán annyiba, a mennyit a Vállalat maga csak nagynehezen lesz képes fedezni; azonban megnyugtatóan örömmel jelenti, hogy Társulatunk, és általában a természettudományok nagylelkű pártfogója, Semsey Andor úr a Herman Ottó munkája költségeinek fedezésére 1000 (egy ezer) forintot felajánlott, azonfelül kifejezi, hogy oly országos érdekű munkához, mint

a milyen a Herman Ottóé, az országos segély számlája is hozzájárulhat, ha a Vállalat maga nem fedezhetné a kiadásokat.

A választmány Semsey Andor úr nagylelkű ajánlatát örömmel fogadja és neki jegyzőkönyvi köszönetet szavaz. Elhatározza a Könyvkiadó Vállalat folytatását az eddigi alakban, az V-ik ciklusra a bizottság ajánlotta műveket elfogadja és a titkárságot megbizsa, hogy az V-ik ciklus előrajzát ez alapon elkészítve, az aláírást indítsa meg.

III-IV. RENDKÍVÜLI SZAKÜLÉS

1884. márczius 12-ikén és 28-ikán.

3. Dr. Borbás Vincze előadást tartott »A magyar homokpusztákról, vonatkozóan a homokkötésre«. Vázolva azon területeket, melyek homokpuszta néven szerepelnek, feltünteti, hogy Magyarország délkelet felől nyitva van és olyan természetes flórával határos, a hol esőtlen, forró nyár uralkodik; innen a növények bevándorlása nincs megnehezítve, azért a mi homokpusztáinkat főképp az onnan való növények tüntetik ki. De nemcsak homoki vagy pusztai növény lakja e területeket; vannak sokan olyanok is, melyek a magyar rónaságot környező hegyekről vándoroltak le. Böven fejtegette a növények alkalmazkodását az éghajlathoz, meg a talajhoz, ismertetvén azon felruházódásokat, fegyvereket és kellékeket, melyek segítségével a növények a homokpuszták viszontagságai ellen küzdenek. Ezek kapcsán áttér végre a homokkötés tárgyalására és arra az eredményre jut, hogy az okszerű homokkötésnek a természet nyújtotta alpból kell kiindulnia és ellesve a növények küzdelme a homokkal, azokat kell homokkötésre választani, melyek e küzdelemben diadalra jutottak. Előadását számos tanulságos növény bemutatásával illusztrálta. (Bővebben l. e füzet 145-ik lapján.)

4. Dr. Török Aurél folytatta előadását »A betegségek uralmáról a Föld népei közt«. Kifejtvén ez alkalommal azon hatást, melyet a talaj, az éghajlat és a táplálék gyakorol bizonyos betegségek kifejlődésére az egyes népek között, kiterjeszkedett az emberfajták bőrszíne és bizonyos betegségek iránt való fogékonyságuk tárgyalására s különösen azon betegségekre, melyek a rossz táplálékkal való élésnek az eredményei, nevezetesen a pellagra-betegséget tárgyalta, melyet a romlott, penészes kukoriczával való élés okoz és csakis azokon a vidékeken és akkor szokott fellépni, a melyeken és a mikor a nedves, hűvös időjárás miatt a kukoricza meg nem érik és kellően ki nem szárad; továbbá fejtegette azon betegségeket, melyek vagy az állati, vagy a növényi eledel hiánya miatt lépnek fel a szervezetben és sokszor tömegesen pusztítják az egyes népeket; végre a föld különböző részein a megfelelő különféle termékekből készült szeszes italok élvezetének, a kokarágás és ópiumszívásnak pusztító hatását ecsetelte, számadatokkal is felvilágosítván az egyes népek eme szokásainak kárhózas voltát. (A két előadást bővebben közöljük.)

LEVÉLSZEKRÉNY.

KÉRDÉSEK.

(22.) Van szerencsém egy fekete kacsatojást felküldeni, melyet februárhó végén Karácsonmezőn Szkerkanek Rudolf nagybérlő úrnak egy fekete kacsája tojt. — A kacsza most először tojik, és a mellékelt tojás az első a melyet tojt; másnap rá egy sokkal halaványabb tojást tojt s már most 7 tojást tojt, melyek mindegyike világosabb árnyalatot vett fel. — Az utolsó már jóforma szürké. Ismeretes-e már ilyen eset?

S. F.

(23.) Az orsz. középiskolai Tanár-egyesület Közlönye legutóbbi füzetében (XVII. évf. 483. l.) Borbás Vincze nyelvészeti szempontból megrója az Emery fordításában, melyet a Term. tud. Társulat adott ki, többször előforduló *alatti, nélküli, közeli* s több efféle szokat, mint helytelen képzéseket. Igaza van-e Borbás úrnak? G. G.

(24.) Mi a nevök azon apró, fehér, alig 5—6 mm. hosszú, fonalalakú belférgeknek, melyek az ember végbelében olykor kiáll-

hatatlan viselkedéséget okoznak ; mi azoknak életfolyamatuk, s minő szer, s hogyan volna alkalmazható azoknak eltávolítására ?

B.

(25.) Van-e oly magyar munka, melyben a budapesti egyetemen előadott gyógyszerészeti törvények összefoglalva megvannak ? és ha van, melyik az ?

Z. E.

(26.) Zs.-Kisfalud 1884. márczius 24-ikén este háromnegyed kilenc órákor gyenge földrengést éreztünk. Két rázkódása volt a földnek ; az első erősebb s mintegy 3 másodpercig tartott, a második gyengébb és rövidebb ideig tartó volt. Zs.-Kisfalud Kaposvártól délnyugat felé mintegy 8—9 km.-re esik. A rengés iránya észak-déli volt, a mint kivehettük.

B. S. R.

(27.) Községünkben (Bezdn) az idei tél egyik napján egy német földmives azt a jelentést tette, hogy házában az ablaküvegen megjelent Szűz Mária, sz. József és a kis Jézus képe. — A kérdésre, hogy vajjon nincsenek-e az üvegen színes forradások, melyekből a mondott alakokra lehetne ismerni, azt felelte, hogy a kép magában az üvegen van, és csak akkor látszik, mikor a Nap rásüt ; — a három alak egymástól egészen megkülönböztethető és a képen a fej, szem, száj, orr, fül és kéz tisztán kivehető pirosas színben, sőt az üveg felső sarkában a Nap és a Hold is. Továbbá a kérdésre, hogy vajjon tisztán volt-e mindig tartva az üveg, és azelőtt nem vettek-e valami karczolásokat rajta észre, azt állítja, hogy az üveg már hét év óta van az ablakban, mindig tisztán volt tartva és soha semmi sem volt rajta észrevehető.

Elmenvén délelőtt 11 óra táján a földmives házához, mikor a déli Nap éppen az ablakra sütött, és az említett tisztán kivehető képet figyelmesen megvizsgálván, azt találtam, hogy egy igen primitív kidolgozású üvegfestménnyel, vagy fluorsavval üvegbe étetetet tökéletlen képpel van dolgom. Az alakok, mint a földmives mondá, ibolyaszínű, az üveg vastagságot keresztül ható és nem éppen szabálytalan vonásokból voltak némileg kidolgozva, mely vonások, a mint a kis ablakot levettem és az árnyék felé fordítottam, egészen eltűntek. Ismét a napvilágra téve az ablakot, hirt-

lenében egy papírra lerajzoltam a néhány vonásból álló képet, valamivel kisebb alakban ; miközben az összesereglett kíváncsiaknak megmagyaráztam, hogy a kép az üvegen valamikor úgy készülhetett, amint készülnek a gyárban a templomok számára az ablaküvegfestmények. Mivel ez a kép nem sikerült, az üveg, az ablaküvegek közé kerülhetett, és azután az üveges földolgozó ablaknak. A kép eddig is megvolt az ablakon, csak hogy nem vették észre, mikor a Nap nagy ritkán rásütött. E magyarázaton megnyugodott és lassan szétoszlott a bámuló tömeg.

Tekintve már most, hogy a ház udvarra szolgáló említett kis ablakának fekvése a házeresz messze kinyuló volta miatt olyan, hogy az ablaküveget a nagsugár csak déltájon és akkor is csak a legrövidebb téli napokon érheti, vagyis csak azon napokon, mikor a Nap éghajlatunkon a horizonhoz legközelebb áll, — bátorkodom kérdeni, vajjon föltehető-e, hogy az ablaküvegen az egykor igen gyenge színben készített vagy talán valami chemiai hatás által ki is törölt kép a napsugár ereje következtében csak hét év eltelté után lett ismét fölismerhetővé ? Továbbá, nincs-e az üveg fluorsavval étetésének valami egyszerűbb étetismódja, melyet a köznép, vagy némely egyszerű iparos is ismerhetne ?

Legyen szabad végül ez alkalomból azon kérdést is tennem, hogy az általán ismert nagyszabású templomi üvegfestményeknél miként állítják elő az üvegen a különféle színeket, midőn az üveg egyszerű étetésénél csak egyféle szín áll elő ?

U. G., segédlelkész.

(28.) Az égpír szokatlan tűnényé sok tréfás és merész találgatásokra adott már alkalmat. A sok tréfás között találkozik komoly is. — Vajjon mennyiben tartható komolynak ama találgatás, hogy a Föld valamely napközében lévő üstökös ködszerű üstökén áthaladva végezte e néhány hónapon át pályafutását, és finom anyag képezte a Föld légkörében ama szinompát ? Vajjon előfordult-e már ilyen csillagtani eset, vagy általán lehetséges-e ilyennek a föltételezése ?

U. G.

FELELETEK.

(3.) A vajda-hunyadi »kötélpálya«-ról külön cikket fogunk adni.

SZERK.

(4.) Az elektromos vezetőképesség relatív fogalom. A kocsz a fémekhez képest csakugyan rossz vezetője az elektromosság-nak, holott a folyadékokhoz képest igen jó vezetője. A Bunsen-féle galván-elemekben a retorta-kocsz tényleg negatív elektród.

W. V.

(10.) Az álomról külön cikket közlünk.

SZERK.

(16.) Kriesch tanár könyvében nem állítja, hogy az anyaméh fulánkja *tempa* és azt csak vetélytársai legyőzésére használja, hanem leírja, hogy a fulánkja kissé görbe, de éppen úgy el van látva méreghólyaggal is, mint a dolgozóké, tehát éppen úgy szúrhat, Ezenkívül pedig azt mondja, éppen

amit Berlepsch, hogy »a királyné, úgylátszik, csakis királyi vetélyárai ellen használja fulánkját«. Ez tehát annyit tesz, hogy nincs bebizonyítva, hogy a királyné nem szúrna, sőt Gindly és Kleine állításai szerint felette nagy ingerlésre és igen ritka esetben tapasztaltatott is a királyné szúrása. Különben a királyné fulánkjá még hosszabb mint a dolgozóé. E szerint a kérdezősködő úr esete, hogy a királyné szúrását érezte, nem tartozik a lehetetlenségek közé, hanem csak ritkaság.

DOMOKOS KÁLMÁN.

(17.) Azon kérdésre, vajjon bizonyos bőrrészeken előforduló és étető szerrrel eltávolított szemölcsök más helyeken levő, de nem kezelt szemölcsök egyidőben való eltűnését okozhatják, azt felelhetem, hogy efféle összeköttetés az egyes »börképződmények« közt nincs. Ezen kis képletek fiatalabb egyéneknél gyakran minden ok nélkül a kéz és a láb ujjain fel szoktak lépni és néhány heti vagy hónapi tartam után minden kezelés nélkül ismét eltűnni. A felhozott esetben is valószínű, hogy egyes képletek minden hatás nélkül visszafejlődtek, époly időben, a midőn a hasonló természetű képződményeket orvosolták. Ha az illető úr még kevés ideig várt volna, akkor talán a kéz szemölcssei is leestek volna maguktól. Az alkalmazott szer (kali causticum) különben gyorsította a kívánt eredményt.

DR. SCHW. E.

(19.) E kérdésre a »Neueste Erfahrungen u. Erfundungen« 1882. évf. 589. lapján a következő felelet olvasható:

»A gombáknak a tanítás céljaira való eltartását illető hiányon, mely ezek tanulmányozásának útjában állott, alaposan segített Engleke gyógyszerész találmánya Hannoverben. A feltaláló azon elv szerint járt el, hogy a gombákban levő oldható sókat oldhatatlanokká tegye. Beágyazó anyagul a gomba természetéhez képest folyadék vagy átlátszó kocsonya szolgál, mely külsőleg az állatbontzani czélokra alkalmazott gliczerin-kocsonyához (Glyceringalerte) hasonlít. Az alak és a szín ebben igen sokáig megmarad, annyira, hogy az utólagos tudományos vizsgálatokra is alkalmas.«

Ennek elolvasása után még nem tudunk ugyan gombát konzerválni, de nem kétem, hogy a tek. Szerkesztőség a szolgált adatok nyomán a szükséges útmutatást is megszerezheti, a mit részemről is hálával fogadnék.

K. M.

(20.) Kristálytani szempontból, az első tanulmányozás céljaira legjobban ajánlható P. Groth könyve: »*Physikalische Krystallographie*«, Leipzig, 1876, melyben a kristály-optika minden ága rendszeresen, főleg gyakorlati szempontból van tárgyalva. Haladottabb előismereteket tételez föl és inkább elméleti Ernest Mallard mun-

kája: »*Traité de Cristallographie*, Tome II, »*Cristallographie Physique*«, Paris, 1884, 8°. Kitünő munka és a legkimerítőbbek közé tartozik: É. Verdet-től »*Leçons d'optique physique*«, Paris, T. I. 1869, T. II. 1872, 8°. A fizikai kézikönyvekből főleg Jamin, Wüllner és Müller Pfaunder ismeretes műveit lehet javasolni.

S.

(21.) Az eddigi vizsgálatok azt mutatják, hogy a veszettség nem mutatkozik *bürmi okból* az állatokon, hanem mindig *veszett állatok* útján vitetik át más állatokra és pedig rendszeren azon sebek által, melyeket a dühödtt állatok az egészségeseken ejteni szoktak, s melyeket nyálukkal vagy vérükkel fertőztetnek be.

A veszett állat hása és vére ártalmas lehet s veszettség kifejlődésére adhat alkalmat, ha az azt fogyasztó állat szájában vagy garatjában apró, felületen friss sebek vannak, minthogy a veszettség ragálya az ilyen apró sebnnyílásokon a szervezetbe fölvetethetik. Ha a nyálkahártyában vagy bőrben folytonossági hiányok nincsenek, a veszettség nem fejlődik ki.

Megjegyzendő különben, hogy még akkor is, ha sebek vannak a bőrben vagy a nyálkahártyákon, a veszettség a dühödtt állatok hása vagy vére elfogyasztása után, csak bizonyos számú állaton fejlődik ki. Megmart állatok közül pl. a megbetegülés esete hozzávetőleg 40—50%-ot tesz a kutyákon, 25%-ot szarvasmarhán, juhon 20%-ot, lovakra a százalék nem állapítható meg, sertéseken a hús- és növényevők közt áll az; emberen, ha a sebet kiegészítették, 30%; ha pedig nem égették ki, 80%. Jóllehet a veszett hús és vér elfogyasztásáról nem állanak följegyzések rendelkezésünkre, mégis valószínű, hogy a viszonyok itt is olyanformák lesznek, mint a marás eseteiben. Ha pedig a bőr és nyálkahártyák épek, fertőzés nem jó létre.

Érdekes az a néphit, hogy a veszett állat, a fejének elkülönítése után, teljesen ártalmatlan, amennyiben az újabb vizsgálatok azt mutatják, hogy a veszettség ragálya leginkább a középponti idegrendszerben (agyvelő, nyultvelő, gerincvelő) van felhalmozódva. A ragály jelen van azonban a nyálban, garatnyákban, hörgők nyákjában is, sőt pozitív eredményeket jegyeztek föl vérrel és húslével eszközölt oltások után is. Némelyek azt vitatják, hogy a ragály még a tejben is benn volna. Általában azt lehet mondani, hogy a veszettség ragálya az egész testben jelen van; egyes helyeken azonban nagyobb mennyiségben halmozódik föl.

E ragály nem pusztul el a test kihűlésével, mert az újabb kísérletek (Pasteur) azt mutatják, hogy a ragályanyag betek múlva is átvihető volt más állatokba, ha pl.

a veszett állatok gerinczelejét 12—15°-nyi hőmérsékletben tartották, és pedig *rothadástól* menten. Ha pedig a rothadás föllép vagy a hús és vér olyan fokra hevítettik, melynél a fehérjék megalvadnak, akkor a ragályanyag is elpusztul. Az ilyen módon megváltozott hús és vér pedig veszteztséget nem okoz, hanem esetleg eves vérfertőzésre adhat alkalmat. Más szóval: 60°-on felül levő hőmérséklet mellett főtt vagy sült hús nem okoz veszteztséget, úgyszintén a rothadt hús és vér sem. Mindazonáltal állategészségügy-rendőri intézkedéseink (1859-iki min. szabályrendelet, 1876. közegészségi törv. stb.) határozottan eltiltják a veszett állatok húsanak, vérének, bőrénének, szóval bármely részének értékesítését s az ellene vétőket érzékeny büntetéssel sújtják. A veszett állatok elpusztítandók s mészszel, kátránnyal bőven leöntözve, 6 lábnyi mély gödrökbe ásandók el. Ha ez megtörténik, akkor természetesen a varjak, szarkák, stb. sem fognak a veszett kutyák húsából lakmározni. Egyébként — ha nem is tekintjük a veszett állatok gyors rothadását — alig hihető, hogy ilyen esetekben a veszteztség átragadna a madarakra, már csak azért sem, mert ezek szájnyalkahártyája részben elszarusodott, s több rétegv, vastag külhimmal van takarva.

A veszteztség különben minden megeverű állaton kifejlődhetik *ragályozás útján*. S valóban tudvalevő dolog, hogy némely éveekben a farkasok, rókák, borzok stb. közt egész veszteztségi járványok dühöngnek.

Svájcban pl. a rókák közt három éven át pusztított a veszteztség. DR. A. Á.

(22.) A nemzeti múzeum gyűjteményében, a hova a beküldött tojást adtuk, ilyen fekete kacsatojás még nem volt.

SZERK.

(23.) Borbás úr ok nélkül gáncsolja az *alatti, nélküli, közeli* s több efféle szokat. Úgy látszik, ő abban a vélekedésben van, hogy az *i* képző nem járulhat sem névutós főnévhez, sem főnévül vett határozóhoz. De ebben nagyon téved. Ime néhány példa: *út-nélküli* úton, *fa-nélküli* (Nyelvőr IV. köt. 486.), *délutáni, tegnapelőtti, rendkívüli, ott-honi, hajdani, mostani, előbbi, messzebbi* stb. stb. Az igenis hiba, mikor az *i* képzőt mindenféle ragos alakhoz ragasztják, pl. *levélneni, haláltól*. De hogy az *i* képzőt ne lehetne névutós főnévhez vagy főnévül vett határozóhoz ragasztani, azt most halljuk először. (V. ö. Simonyi Zs. jutalmazott pályaművével »A szavak összetételéről a magyarban« Ny. IV. 486 és Ponori Thewrewk Emil értekezésével »az *i*-vel képzett melléknévről«. Ny. VIII. 346.) Sz. K.

(24.) Azok az apró, fonalakú férgek bizonyosan a *vegbélgiliszták* (Oxyuris vermicularis L.), melyek a végbélben nagyon felszaporodhatnak és estenként való kívándorlásuk alkalmával az altest más nyílásaiba is bejuthatnak, a mi igen sok kellemetlenséget von maga után, azért tanácsos mielőbb orvoshoz folyamodni. P. J.

A Forgó Tőke pénztári kimutatása

1884. évi márczius végén.

Megnevezés	1883		1884		Megnevezés	1883		1884	
	frt.	kr.	frt.	kr.		frt.	kr.	frt.	kr.
Bevétel.					Kiadás.				
Pénztári maradék a megelőző évről	4058	92	3866	55	Alapítványul íratott	2000	—	2000	—
Alapítványi és takarékpénztári kamatok	33	58	26	19	Természtud. Közöny	2353	80	2367	99
Oklevelek díja	302	—	302	—	Népszerű előadások	231	—	372	—
Helybeli tagdíj a folyó évre	3164	50	3200	—	Füzetes Vállalat	270	61	17	10
Vidéki tagdíj a folyó évre	2763	60	3137	50	Könyvtár	736	55	782	21
Tagdíjhátrélékok	444	—	453	50	Oklevelek kiállítása	51	—	60	20
Előrefizetett tagdíjak	63	—	42	—	Kisebbs nyomatványok	178	50	82	75
Eladott kiadványok	297	40	383	70	Irodai költség	16	67	34	35
Füzetes Vállalat	508	—	508	75	Házber	418	50	418	50
Vegyések	23	41	15	82	Butorok és eszközök	—	—	55	80
Összesen	11658	41	11936	01	Fűtés világítás	143	12	169	62
					Postaköltség	69	88	—	—
					Vegyés	133	23	122	50
					Tiszti díjazás	1283	21	1455	25
					Szolgák fizetése	270	—	270	—
					Rendkívüli kiadás	214	—	408	50
					Összesen	8370	07	8616	77

LEUTNER KÁROLY s. k., pénztárnok.

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.